

Fektingens Historie

---

av: Mariusz Piasecki

EN KORT OVERSIKT OVER FEKTINGENS HISTORIE,
OG BESKRIVELSE AV FEKTING SOM SPORTSGREN.

Diplomtrenerseminar - oppgave.

Olympiatoppen.Oslo, 1993.

---

1. SAMMENDRAG

1. HISTORIKK

2.1. INNLEDNING

2.2. RAPIREN

2.3. KARDEN, FLORETTEN

2.4. FEKTESKOLER

2.5. SABELEN

2.6. KORT OM DUELLENE

3.EN BESKRIVELSE AV FEKTING SOM SPORT

4.FEKTING I NORGE

5.AVSLUTNING

[EM, VM, OL - MEDALJEVINNERE KÅRDE HERRER OG DAMER](#)

[NORGESMESTRE - ALLE VÅPEN](#)

[LITTERATURLISTE](#)

---

1. SAMMENDRAG

Forfatteren har i denne oppgaven samlet materiale som tar for seg fektningens historiske utvikling og hvordan de enkelte sportsvåpenene i fektningen har oppstått. Den historiske oversikten bygger i hovedsak på polske og engelske kilder, foruten noen svenske og norske. I disse verkene er fektningens historiske utvikling og karakteristikk sett på som et tillegg til det metodiske innholdet. Det har ikke vært mulig å finne et verk som tar for seg alt: fektningens historiske utvikling, de enkelte fekteskoler, utviklingen av de enkelte våpnene brukt i fektning, fekterens metodiske trening, taktikk og den mentale forberedelse av fekteren foran konkurranser. Størstedelen av verkene er skrevet av fektemestre som i hovedsak legger vekt på den metodiske siden. Denne oppgaven har som mål å dekke et behov, siden litteratur om fektning skrevet på norsk overhode ikke finnes. Derfor kan denne oppgaven vise seg å være svært nyttig for alle som ønsker å vite litt mer om den sporten de driver med, eller ønsker å drive med.

En analyse av det innsamlede materiale har gitt forfatteren muligheten til fremstille fektingens røtter og tradisjoner både i verden og i Norge (bygget på informasjon fra Fektekklubben Kristiania - Oslo Fektekklub).

Forfatteren har hovedsakelig lagt polskspråklig litteratur til grunn for sitt arbeide, men har også studert engelske og skandinaviske kilder om emnet.

Forfatteren er klar over at denne oppgaven ikke gir en fullstendig oversikt over emnet, men det var heller ikke meningen. Min hensikt er å presentere fektingen på en klar og forståelig måte, slik at alle, ikke bare fagfolk, kan ha utbytte av å lese denne oppgaven.

Nøkkelord:

fekting i verden og i Norge, beskrivelse av fektesporten, litteraturstudiet, resultatoversikt.

2. HISTORISK OVERSIKT.

2.1. INNLEDNING

Helt fra begynnelsen av menneskehetens historie, var mennesket i kamp med mektige rovdyr nødt til å overvinne sin fysiske underlegenhet ved å bruke forskjellige typer våpen. Det var våpen tilvirket av tre, stein og metall. Våpen ble også brukt til å løse konflikter mellom stammer og siden mellom folkeslag. Bruk av det blanke våpen var en impuls til å tenke ut og praktisere stadig flere forskjellige måter å beherske våpenet på, og til forandringer og forbedringer av selve våpenet. Gjennom mange århundrer var det blanke våpenet det grunnleggende våpenet hos mange folk og hærer.

I det gamle Egypt f.eks. var det en del av skoleringen av hæren, og det ble arrangert konkurranser der man brukte stokker av tre. Allerede i det gamle Hellas brukte man sverd til slag og støt. Der eksisterte det også skoler hvor det ble undervist i kamp med sverd, og det grunnleggende forsvarsvåpenet var skjoldet og unnvikende manøvrer.

Også i Roma var det grunnleggende forsvarsvåpenet skjoldet, det ble kjempet med sverd, spyd og andre typer blanke våpen. Sverdet var forholdsvis kort og ble brukt til slag eller støt. Gladiatorene oppøvde seg til stor dyktighet i kamp med sverd og andre typer fektevåpen. De måtte kjempe om å overleve, derfor var kampene svært ville og brutale.

I middelalderen spilte fektingen ved siden av rideferdigheter, en stor rolle i riddernes fysiske fostring. Dessuten ble fektingen brukt i forberedelsene til virkelige slag. Et av tegnene på fektingens og ridningens store betydning, var ridderturningene. De har sitt opphav i Frankrike, og gjennom korsridderfelttogene nådde de Tyskland, England og Italia. Allerede den gangen skilte man mellom kamp mellom to riddere, og lagkamp. I begynnelsen brukte man skarpe våpen i turningene, noe som førte til stort mannefall blant deltagerne. Men med tiden begynte man å innføre regler for turningene, og med disse, våpen som var mindre farlige. En av de siste turninger i middelalderen fant sted i Frankfurt i 1512 (Rhin-riddernes Turning).

Det første verk om fekting ble skrevet i 1410 av italieneren Fiore dei Liberi da Premariaccio ("Flos Duellatorum"), som anses som den italienske fekteskoles far. De første regler for fekting er fremstilt på Hans Tolhoffers tegninger i 1467 og nedskrevet i "Fecht - Buch"

(Tyskland, 1443). I Frankrike var Descors og Saint Didier de første som skrev bøker om fekting i h.h.vis 1568 og 1573. Saint Didier regnes dessuten som den franske fekteskolens far.

For å forstå hva den moderne fektesporten bygger på, er det nødvendig å gå litt bakover i tiden. I middelalderen øvde ridderturningene, ridderdueller, æresdueller, borgervern, fekteskoler og fekteforeninger, foruten den tids krigerkunst stor innflytelse på fektekunsten. Middelalderens kamp med tunge sverd som var festet til ridderens rustning, var svært enkel, primitiv og brutal. På denne tiden finner vi ikke noen utviklet teknikk eller taktikk. Det gjaldt nemlig så hurtig som mulig å sette motstanderen ut av spill med brutale sverdhugg. På denne tiden var det styrke og utholdenhet overfor motstanderens hugg som var det viktigste. En ridder som var veltet ned på bakken, var ikke i stand til å forsvare seg, og kunne vanligvis ikke reise seg igjen ved egen hjelp. Sverdene var tunge og tveeggede. De egnet seg bedre til hugg/slag enn til støt. Men allerede på denne tiden kan man finne de første kilder til fektekunsten. De kjempende klarte å dekke seg med sverdets tverrstykk (det er den delen av sverdet som befinner seg mellom skjefte og kling, i dag kaller vi det parerplate). De gjorde også bruk av en rekke opposisjonsstøt og finter. I det 12. århundre begynte man gradvis å bruke sverd som kun var til å støte med. Klingene hadde firkantet eller rombisk form. Støt med sverd som hadde en slik spiss ende ble rettet mot sammenføyningene i rustningene. Derfor måtte ridderen utøve større presisjon og håndlag i føringen av våpenet, noe som førte til en videre utvikling til den senere tids fekting med stikkvåpen.

Alt i det gamle Rom anerkjente man støtets overlegenhet og effektivitet i forhold til hugget. Støt er mer presise, den korteste vei fører til målet, og dets utførelse krever ikke samme grad av styrke og manøvrer som et hugg, samtidig er det meget effektivt (dødelig).

Som det går frem av avhandlingen til mesteren Nicole Prumet fra Paris, fant det allerede i det 15. århundre sted "sportslike" konkurranser med sverd. Av hensyn til de kjempendes sikkerhet, hadde man avtalt visse regler på forhånd, som ligner på dagens regler for kamp på florett. Disse reglene definerte førsteretten til angrep og avgjorde treff i tilfelle samtidige støt. Innføringen av skytevåpen i Europa i det 16. århundre revolusjonerte fektekunsten. Det lyder kanskje merkelig, men slik var det.

2.2. RAPIREN

Samtidig med bruk av skytevåpen mistet de tunge rustningene sin betydning og dermed ble de blanke våpen gradvis lettere, noe som igjen virket inn på den tekniske utvikling. De tunge rustninger og sverd ble erstattet med den meget lettere rapiren, som har en lang tveegget klinge som kan anvendes både til støt og hugg. Den utkonkurrerer også andre typer blanke våpen som hellebarden og øksen, med hvilke kampene var svært primitive og brutale. Rapiren ble først innført i Spania og Italia, derfra bredte den seg raskt over hele Europa. I denne perioden hadde fektekunsten en oppblomstring. Den største fortjeneste på dette felt tilfaller de italienske mestrene Marozzo, Viggani, Fabris, Cavalcabo, Agrippa, Ferro, Giganti, Saviolo o.a.

Rapirskjefte ble stadig mer komplisert og bestod av et stort kryss og håndgrep. På et senere tidspunkt introduserte spanjolene et tverrstykk som var skålformet, parerplate, som danner mønster for florettens og kårdens parerplate.

Kamp på rapir var først og fremst angrepskamp. Dens utforming dominerte teknikken og taktikken i kampen. Rapiren var for lang og uhandterlig til at man kunne forsvare seg med

den, (ta parade), derfor er dens viktigste funksjoner angrep og motangrep. Til å begynne med brukte man rapiren bare til hugg, men samtidig med dens utbredelse begynte man hovedsakelig å bruke den til støt. I begynnelsen når man fektet med rapir, brukte man også tilleggsutrustning som kappe, hansker, og stilet som også ble brukt til støt. Som tidligere sagt var det svært vanskelig å forsvare seg med rapiren, derfor gjorde man bruk av unnvikende manøvrer, vendinger, halv vendinger eller opposisjonsstøt, det vil si slike som i det de treffer motstanderen samtidig parerer dennes slag.

Fektingens rolle i samfunnet undergikk også forandringer. I middelalderen var den en del av den fysiske fostring hos ridderne og den føydale klasse. Den tjente til å beholde makten over andre klasser, særlig bøndene. Fra riddernes form for fysisk fostring, utviklet adelsystemets seg. Der ble det lagt betydelig større vekt på bevegelsens form enn dens kraft. Det er ikke lenger nok å kunne ri, man må gjøre det med stil, man lærer seg en rekke effektfulle vendinger med hesten, som var helt unødvendige i en kampsituasjon. I fektingen lærte man utsøkte bevegelser og bukk. Foruten kraft spiller behendighet en stor rolle.

Samtidig med at byenes betydning øker, stiger interessen for fekting blant borgerskapet. De la stor vekt på ungdommens utdanning. Her spilte den fysiske fostring og deriblant fekting en viktig rolle.

De første verk om fekting i Spania kom ut i det 15. og 16. århundre. De var skrevet av Puns de Perpignan og Pedro de Torre (15. årh.) og av Carranz og Narvaes (16. årh.). Der beskrives reglene for hvordan man skal bevege seg under kampen, ifølge visse geometriske figurer: sirkler, buer. Mot slutten av perioden man sloss med rapirer, begynte man å ta i bruk kryssskritt, både til å forflytte seg og til angrep. I det 16. århundre kom også kort utfall med fremre ben. Lengre utfall, lignende det vi har i dag, ble først innført i begynnelsen av det 17. århundre. Capo Ferro (1610) og Giganti (1606) har beskrevet det.

Fra den gamle italienske fekteskole, der man sloss med rapirer, stammer de unnvikende manøvrer som blir brukt også i dag; "in quartata" (unnvikelse fra angrepslinje med våpen i kvart posisjon) og "passato sotto" (utfall med unnvikelse). Som vi allerede har minnet om, utviklet fektekunsten seg i en rivende fart etter at rapiren ble innført. Man begynte å bruke betegnelser på fekteaksjoner som fremdeles er i bruk. Marco Dorciolini fra Firenze innfører i sitt verk "Trattato in materia di scherma" (1601) begrepene "tempo", dvs. overrumpling ved riktig tempovalg og å komme motstanderens angrep i forkjøpet, og "tempo contra tempo", dvs. kontratempo. Som den første skjelner Salvatore Fabris fra Padova mellom ulike typer av fektetaktikk i sitt verk "Do lo schermo overo d' arme", (1601).

Nicoletto Giganti beskriver i "Scuola overo teatro di Spada" (1606) en bevegelse som ligner sirkelparade ("contra cavatione") og kastestøt (coupe).

2.3. KARDEN, FLORETTEN.

I denne perioden kjente og brukte man alt noen av prinsippene for trening og undervisning. Treningen ble gjennomført med en rapir med sløve kanter og en kule festet til spissen. Gradvis ble rapiren kortere og lettere til den fikk den utforming vi kjenner fra overgangsperioden (midten av det 17. årh.) da den bare var beregnet brukt til støt. Fra dette våpenet ble slottskården, floretten og offiserskården utviklet, senere den moderne duellkården, og endelig sportskården.

Endringer i samfunnet, mote og skikker, foruten innflytelse fra de franske mesteres teorier, var årsaken til innføringen av et nytt lett våpen kalt slottskårde, kort kårde eller fransk kårde. Det kan vi takke den franske fektemester Ambroise Baudry for. Hans elever hadde rask fremgang i sportskamper og dueller, noe som var et alvorlig slag for fektning med rapir. Slik utviklingen av fektning med rapir i hovedsak var de italienske mesteres fortjeneste, (elever fra andre land reiste nettopp til Italia, og italienske mestere underviste utenlands), har fektning med slottskårder og dennes videre utvikling mye å takke de franske mestere for.

Slottskården hadde en kort, trekantet klinge (lignende de som brukes i fektesporten i dag), dessuten et skjefte med tverrstykke. Det var et meget lett våpen, godt balansert og svært farlig. Det var det første våpen som man kunne utføre alle slags fekteaksjoner med. Flere ganger ble det beskrevet som det best tilpassede stikkvåpen som noensinne var oppfunnet, både til bevegelser i angrep og i forsvar. Den var også en nødvendig del av bekledningen og en fast følgesvenn til adelsmannen i Frankrike og i mange andre europeiske land.

En interessant bok fra overgangsperioden (fra rapir til kårde) er William Hopes "The Scots Fencing Master" (1687). I sitt verk vier han slike aksjoner som bindinger og parader mye oppmerksomhet. Han anser disse som mye viktigere enn finteangrepene i den franske skole. Til slutt uttrykker han ønske om at hans elever aldri skulle få behov for å bruke det de hadde lært i kamp med skarpe kårder.

I midten av det 17. århundre i Frankrike og Italia ble det innført et nytt våpen, som i begynnelsen bare var ment brukt i øvelser, nemlig floretten. Innføringen av dette våpenet var en konsekvens av at øvelser med slottskården var meget farlig siden masker ennå ikke var i bruk. Floretten erstattet kården til øvelsesbruk.

Den hadde et rett skjefte, enkelt grep, til å begynne med en flat, senere en kvadratisk klinge, der spissen var beskyttet med en kule.

Betegnelsen "florett" (fr. "fleuret", it. "fioretto"), kommer fra det franske ordet "fleur" (blomst). Florettens spiss var, som sagt beskyttet med en lærtrukket kule, og minnet om en blomsterknopp.

I den andre halvdel av det 17. århundre, la mestrene Besnard du Coudray (Cyrano de Bergeracs lærer), la Touche (høyt verdsatt ved Ludvig den 14.s hoff), Labat fra Toulouse (vi kan takke ham for at de første regler for fektning med florett ble nedskrevet), og Sieur de Lyancourt (han bidro med mye verdifullt innen taktikk og metode i fekteundervisningen) svært mye arbeide i utviklingen av fektning med slottskårder og floretter. I denne perioden kjente man allerede godt til og hadde teoretisk grunnlag for undervisning i kontakt med klinge i forskjellige posisjoner, støt med d'eggage, finter og andre aksjoner som vi den dag i dag har godt kjennskap til. Fektstillingen var tilnærmet lik dagens, men kroppsvekten hvilte på bakre ben, og den bevæpnede arm var strukket nesten helt ut, da man tok imot parader langt vekk fra kroppen. Kroppen og hodet var bøyet lett bakover for å unngå tilfeldige treff i ansiktet. Man forflyttet seg med side skritt, og ved siden av kryss-skritt med utfall, brukte man også "moderne" utfall der fremre ben ble forskjøvet langt fremover.

Hva teknikken angår, så ble parade riposte en umåtelig viktig fekteaksjon (utført i to bevegelser), f.eks. i kamp med rapirer, opposisjonsstøt. I begynnelsen var kamp med floretter svært stilisert siden reglene til å begynne med ikke tillot bruk av motangrep. Senere fikk angrep og paraderiposte prioritet foran motangrep, (dagens regler for kamp med floretter).

Slottskården og floretten egnet seg til hurtige, presise bevegelser. Det tok tid før man kvittet seg med alle elementene fra kamp på rapir, som f.eks. kryss-skritt og utfall, rotasjoner og halvrotasjoner, parader med opposisjon, forskjellige typer unnvikelsesmanøvrer, avvæpning. Disse ble også en del av kampen med floretter og slottskårder den første tiden.

I midten av det 18. århundre eksisterte fekting med florett som sport/fritidsbeskjeftigelse ved siden av de virkelige duellene. Takket være bl.a. den berømte mesteren Angelo som betraktet fekting som en hyggelig og nyttig sport som utviklet eleganse og behendighet. Til tross for dette, forberedte han sine elever på å forsvare livet ved hjelp av duellkården.

Han viste og lærte bort noen måter å avvæpne motstanderen på. Det var bemerkelsesverdig at Angelo ikke brukte hverken maske eller lærjakke, til tross for at de ble brukt på hans tid. Han var italiener, men studerte mange år i Paris, deretter underviste han i fekting i London. For Angelo var fektingen svært stilisert og konvensjonell. Han gav uttrykk for sine synspunkter i det berømte og fremragende verket "L'Ecole des Armes" (1763). En annen berømt mester fra denne epoken er franskmannen Guillaume Danet, som forbedret undervisningsmetodene i fekting. Nøyaktig beskrev han forskjellige støt og parader. Han delte inn undervisningen i tre trinn/faser:

1. "enkelt spill" - øvelser med trener
2. "spill med partner" - øvelser med aktiv motstander
3. "sluttspill" - realistisk kamp

Tittelen på hans verk er: "Art des Armes" (1765-76). Her kritiserer han skarpt Angelos synspunkter, som han anser som foreldede. Sønnen til den berømte mester Angelo, Harry, var den første som introduserte fekteøvelser for damer. Hans første kvinnelige elever var skuespillerinner.

Rundt år 1780 ble det, takket være mester La Boissiere, innført masker som skulle beskytte ansiktet mot støt. Som med alle nyheter, ble det ikke akseptert uten motstand. Innføringen av maske forandret teknikk, undervisningsmetoder og kampstil kolossalt. Kampen ble livligere, bevegelsene med våpnene ble hurtigere, man begynte å ta i bruk helt nye fekteaksjoner (F.eks. kontrariposte). Bruk av maske tillot også et større antall øvelseskamper. Fra dette tidspunktet av utvikler fekting med florett seg i en annen retning. Mange fellestrekk med kamp på rapir viskes ut. I overgangen mellom det 18. og 19. århundre, blir restene av rapir fjernet i kamp med florett. Nye former for trening ble utbredt: bl.a. øvelser med partner. Videre forandringer i fekting med florett kom gradvis i det 19. århundre, særlig innen teknikk, kampstil, taktikk og undervisningsmetoder. Fra nå av er ikke floretten bare et treningsvåpen som skal forberede utøverne til duell på kårde, men treningen ble et kultsted og et møtested av sosial og sosial karakter. I det 19. århundre virket en hel rekke fremragende fektere, trenere, teoretikere og forfattere som: Bertrand, Grizier, Jean-Louis, Lafauger, Marignac, Rue, Pini, Parise, Barbasetti, Radaelli, Santelli og mange andre.

Gjennom flere århundrer fungerte forskjellige skoler og akademier, selskap og fekterbrorskap, som fekteklubber.

I det 19. århundre ser de første sports-fekteklubbene dagens lys. Tidligere var det fektemesteren selv som eide treningslokaler, våpen og utstyr, og som organiserte det hele. Nå

var det amatører, tilhengere av fektesporten som grunnla klubber. De leide inn fektemestere som kun hadde som oppgave å ta seg av undervisningen. TSV Manheim (1863), London Thames Club (1848) med den franske mester på floret, Baptist Bertrand og Fechtklub Hannover (1862), hører til de første klubbene av denne nye typen.

I det 19. århundre ble duellene mer formaliserte i og med innføringen av en kodeks som grundig beskrev rettighetene og pliktene til utfordreren, den som ble utfordret, reservene og den som ledet duellene, og selve gjennomføringen av duellene. Dueller ble i de fleste land utført med kårder, men i Polen og Ungarn ble det brukt sabler. Som tidligere nevnt ble floretten til å begynne med brukt som et forberedende våpen til duell på kårde. Men på grunn av uklare regler for bruken ble den vurdert som uegnet til dette formål. Mange svært gode florettbrukere ble hardt såret eller drept i de duellene der man ikke hadde klare regler. Derfor innførte mot slutten av det 19. århundre den parisiske fektemesteren Baudry en kårde i treningen, som var en tro kopi av kården brukt i dueller, men der spissen var sikret. Kamp med øvelseskårder gjorde det mulig å gjenskape situasjoner som oppstår i en duell. Det var ingen begrensninger for treffsted, det var heller ikke noen regler for prioritet til visse aksjoner, det ble kjempet til første treff. Takket være de enkle reglene, bidro kården til å fremskynde fekting som sportsgren.

Første gang "sportslige" fektekonsurranser blir nevnt, er på slutten av det 17. århundre (de berømte turneringer i anledning Blomsterfesten i Toulouse), men i løpet av det 19. århundre var det så å si ikke konkurranser av sportslig karakter, der man regnet treff og kåret vinnere. Imidlertid fant det sted forskjellige typer oppvisningskamper, der tilskuerne beundret fekteaksjonenes stil og kompleksitet. På denne tiden forekom også de berømte møtene mellom to vidgjetne fektere; hr. Bondy og fektemesteren Lafaugere (1816) som ble bedømt av selveste Jean Louise.

I det 19. århundre oppstår det betydelige endringer i kampstilen med florett og kårde. Man går bort fra den overdrevne omsorg for fekestilling og bevegelsenes harmoni, fordømmer overdreven bruk av regler og ekstremt kompliserte aksjoner. I stedet retter man særlig oppmerksomheten mot måter man kan utføre de enkleste og mest effektive støt på. Denne nye retningen i fektingen får snart mange tilhengere.

Kjente fektemestre fra denne perioden er: baron de Bezancourt (forf. av "Les secrets de l'épee"),

Pierre Napoleon Bonaparte ("Maniement de l'épee"), Yules Jacob ("Le Jeu de l'épee").

Opprettelsen av flere nasjonale fekteskoler hadde en svært positiv virkning på den videre utvikling av floretten, kården og sabelen. I 1824 ble den ungarske fekteskole i Kolozsvár etablert, i 1852 den berømte østerrikske skole i Wiener-Neustadt, i 1856 den franske skole i Joinville, og den romerske "Scuola Magistrale" i 1872. På denne tiden kommer det nye sportsvåpen - kårde og sabel. Fekting som sport ble betydelig utviklet mot slutten av det 19. århundre. Det ble organisert mange turneringer innen klubbene, landsdekkende, og endelig internasjonale. Utviklingen av fekting som sport førte til at fektingen mistet sin betydning som forberedelse til dueller eller kamphandlinger. Det blanke våpen ble brukt både under den 1. og den 2. verdenskrig i kavaleriet.

Fekting var med som en av de få disiplinene i de første Olympiske Leker som fant sted i Aten i året 1896 (florett).

I 1913 blir FIE (Federation Internationale D'Escrime) Det Internasjonale Fekteforbund, opprettet. I begynnelsen hadde det 9 medlemmer (blant annet Norge), i dag har det over 80. En av de første oppgavene til FIE var å samkjøre reglene for konkurranser og bedømmingen av kampene. De første fektekonkurransene foregikk på følgende måte:

- kampene ble gjennomført på tid, 10 minutter
- de ble bedømt av to vitner for hver deltager, deres oppgave var å bekrefte treff.
- hoveddommeren overvåket kampen, men bestemte ikke over resultatet.
- etter kampen fulgte en opptelling over antall treff som vitnene hadde notert seg.

Dette var de første, ufullkomne prøver på bedømming, som førte til mange misforståelser og urettferdige resultater. Samtidig med utviklingen av fekting som sport fant det sted endringer i måten å dømme på. Det førte til en måte å dømme på som enda var i bruk i 1980-årene i kamp på sabel. Det vil si at hoveddommeren (1,5 stemme) og to tilleggsdommere (som hadde en stemme hver), for hver fekter, foretok bedømmingen. Etter hvert treff fulgte kampresultatet.

Et elektrisk apparat til bruk i kamp på kårde ble innført i 1932, til kamp på florett i 1955. Det bidro til å underlette og forbedre bedømmingen. Kampene med begge disse våpnene ble raskere, treningsmetodene ble utviklet videre og det oppstod betydelige forandringer i teknikk og taktikk.

I dag fekter man på følgende måte:

- en eliminasjonsrunde (for å rangere alle fektere i styrke rekkefølge - den beste på toppen), man fekter til 5 støt i 6- eller 7- manns puljer, kamptid 4 minutter, og etterpå

- direkte utslagning (play off), vinneren går videre ,

kamp til 15 støt, kamptid 9 minutter fordelt på 3 runder à 3 minutter.

I "Teoria i metodyka wspolczesnej szermierki" deler Czajkowski fektingen i den andre halvdel av det 20. århundre inn i tre grupper:

1. - fekting som sport, florett (herrer og damer), kårde (herrer og damer), sabel (herrer)
2. - tradisjonell-nasjonal fekting, japansk Kendo, forskj. varianter av østens kampsport med blanke våpen i Kina.
3. - scene, oppvisning: på scenen: i teatre, operetter, filmer

oppvisninger: fekteoppvisninger, øvelser med blanke våpen til musikk, historiske (med kostymer)

Sammenlignet med det 19. århundre, har det skjedd store forandringer i det 20. århundre i og med at fekting til kamp- og duellbruk har mistet sin betydning.

2.4. FEKTESKOLER.

Til det 19. århundre utviklet det seg to selvstendige fekteskoler, den italienske og den franske.

DEN ITALIENSKE FEKTESKOLE

Achille Marozzo fra Bologna blir betraktet som grunnleggeren av den italienske skole. Hans avhandling om fekting ble utgitt ikke mindre enn fem ganger i tidsrommet 1536-1615. Hans elever måtte sverge på at de aldri skulle gå i kamp mot sin mester. Han underviste i kamp på forskjellige typer blanke våpen, dessuten lærte han bort et hemmelig støt mot motstanderens ansikt (helst i øyet). En annen kjent mester var Camillo Agrippa fra Mediolan. I år 1553 gav han ut verket "Trattato di scientia d'armi" med 55 tegninger som illustrerte aksjoner med våpen. I avhandlingen "Regione di adoperar securamente l'arme" fra 1570, beskriver Giacomo fra Modena rapirens forskjellige muligheter i kamp. Han fremhever ulike slagteknikker: fra skulderen, albuen og håndleddet. Giovanni Lavino (maestro de scherma fra Mediolan i perioden 1574-1589) var en annen berømt italiensk mester. Han skrev en avhandling om fekting og skjenket den til den franske kongen Henri den 3. Avhandlingen hadde 66 sider som var illustrert med fargetegninger. Et interessant trekk ved denne avhandlingen er det at fektemesteren legger frem sin fektefilosofi i form av en samtale mellom mesteren og eleven. Det var en meget nyskapende form for fekteundervisning. Mange italienske mestre underviser i andre land. En av de mest berømte er Saviolo, som underviste i London. I 1595 utgav han verket "Vincentio Saviolo - his practice". Som et svar på dette verket, skrev George Silver "Paradoxes of Defence" i 1599, der han kritiserer den italienske skole. Han er den første som beskriver prinsippet for parade riposte.

Den italienske skole var mye mer aggressiv, energisk og livlig, foruten at den var mindre stilisert enn den franske. Det var også grunnleggende forskjeller i teknikk, kampstil, taktikk, regler, våpnenes utforming (skjeftet til den italienske floretten hadde tverrstykke som lignet på rapirens). Det var også store forskjeller i selve fekestillingen. Den italienske var bred med godt bøyde knær og ryggen mot siden av motstanderen, den bevæpnede arm var rettet nesten helt ut. Skritt, hopp (balestra) og utfall ble utført med energiske og dynamiske bevegelser.

Parader ble mottatt med håndflaten vendt mot taket, det ble brukt mange aksjoner på motstanderens klinge, motangrep, repriser og remiser. Svært sent begynte de å bruke den sjette parade etter franskmennene. I forsvar brukte de hovedsaklig første, andre, tredje og fjerde parade. Italienerne angrep ofte med hopputfall ("attacco di balestra"), og de utviklet aksjoner planlagt i andre tempo, bl.a. motangrep med finte ("finta in tempo"). Luigi Barbasetti var en fremragende representant for denne skolen. Han skrev to grunnleggende lærebøker i fekting og var i mange år direktør for fekteskolen i Wiener-Neustadt i det Østerriksk-Ungarske monarki. Han innførte nye begreper, bl.a. forskjellige aksjonstyper i andre tempo, innføring til sakte kamp og øvelser som trener opp følelsen for timing. Han skilte mellom to typer av timing:

- "fysisk tempo" forstått som en uforsiktig bevegelse fra motstanderen, som man registrerer og kan lære seg.

- "psykisk tempo" forstått som at man føler at motstanderen er uoppmerksom, noe som er medfødt og vanskelig å lære seg.

Senere ble fekteskolen i Roma et senter for ideer og praksis i fektingen. Fektemesteren Masaniello Parise (19. årh.) var direktør ved skolen.

Hvis vi skulle karakterisere den italienske fekteskole med noen få ord, ville det bli med følgende betegnelser: livlig, aggressiv, realistisk kamp, lite forutsigbar, prøver å få kontroll over motstanderens våpen, sammenhengende, dynamiske og energiske bevegelser, angrep fra langt hold.

DEN FRANSKE FEKTESKOLE

En interessant hendelse fikk betydning for den franske skoles utvikling. Henri de Saint Didier, en gammel soldat og provencalsk adelsmann, skrev en avhandling om fekting og gav originalen til den unge kong Karl den 9. Kongen var en stor beundrer av fekting. Han inviterte Saint Didier til Louvre til en oppvisningskamp. Det endte med at han selv krysset klinge med ham. Selv om kongen fortsatte å ta timer hos den italienske mesteren Pompejus, fikk Didier kongelig "imprimatur", og hans verk ble grunnlaget for den franske fektekunst. Den franske skole bygget på fire parader med håndflaten vendt mot taket; den fjerde, syvende, åttende og sjette, og fire parader med håndflaten vendt mot gulvet; den andre, tredje, første og femte.

Våpenet ble ført ved hjelp av presise bevegelser med fingrene, utfallet var langt og akselererende i sluttfasen. Det er vanskelig å oppnå smidig våpenføring ved hjelp av fingrene. Men det kan oppøves og utvikles gjennom langvarige øvelser med våpenet. Det ble også benyttet mange aksjoner der man prøver å unngå kontakt med motstanderens klinge. Bevegelsene var naturligere og mykere. De franske fektelærerne lo av de såkalte aldri sviktende hemmelige støt som ble lært bort i den italienske skole. De var av den oppfatning at man kunne bli en dyktig fekter kun gjennom stadig trening.

Med noen få ord kan man beskrive den franske skole slik: prøve å få overtaket i føringen og stillingen av våpenet, (holde klingen til motstanderen i lengre tid). Den franske skoles stolthet og ære var et langt, harmonisk utfall ("coupe d'allonge"). I fekteundervisningen brukte franskmennene i begynnelsen individuelle "mekaniske" leksjoner, der fekteren utførte en hel serie av bestemte bevegelser og fekteaksjoner ("reprises" - utviklet særlig av Jean-Louise). Senere, (i den andre halvdel av det 19. århundre) begynte man også med såkalt "stumme" leksjoner, der fektemesteren brukte uforutsette aksjoner. De begynte også med såkalte kompleksjoner, der man brukte konkurransemetoder og aksjoner som forekommer i en kampsituasjon. De mest berømte franske foregangsmennene i den andre halvdel av det 17. århundre, var: Besnard, la Touche, du Coudray og de Lyancourt. Charles Besnard beskrev i 1653 bl.a. en fekestilling lignende den vi bruker i dag, skritt fremover og bakover, utfall med sterk tilbakelening av kroppen. Philibert de la Touche karakteriserte i 1670 den sterke og svake del av klingen, beskrev treffsteder på en måte som er aktuell også i dag, lærte bort utfall med hælen til fremre ben løftet opp, og var den første til å beskrive støt med d'eggage (degagement). Han lærte også bort støt med en bevegelse som ligner på fleche. Le Perche du Coudray (Cyrano de Bergerac var hans elev), lærte i 1676 bort finter og anbefalte parader der man med den sterke del av klingen tar kontroll over den svake delen til motstanderens klinge.

De nevnte mestere var tilhengere av realistisk undervisning. Her fortjener Wersson de Leyancourt, som i 1686 gav ut sitt verk "Le maistre d'Armes, ou l'exercice de l'Epee seule", å bli nevnt. Dette verket var i over åtti år fektingens "bibel". Her understreker han nødvendigheten av å bruke sine fekteferdigheter til å forsvare seg selv og sin ære. Forfatteren beskriver sine individuelle leksjoner og gir kommende fektelærere gode råd.

Pussig nok anbefaler han fektemestrene å bruke våpen med lengre klinger (for at eleven skal forstå betydningen av avstand), og floretter uten parerplate (for at eleven skal utføre forsvarsaksjonene, paradene, mer nøyaktig). De mest verdifulle råd forfatteren gir de unge fektemestere er:

- man bør ikke si til fekteren hva han skal gjøre og når, men ved hjelp av realistiske bevegelser bør man tvinge eleven til å utføre de nødvendige aksjoner.

- man bør ikke stille seg for støt, slik at oppgaven blir lettere for eleven, men vise hvilke forhold eleven vil møte under en kamp.

- han understreker at : "ikke under noen omstendigheter er fekting en sport, det er trening som lærer en å forsvare livet."

De senere fortsettere av den franske skole var som tidligere nevnt Danet, La Boissiere (i 1818 beskrev han den femte parade i den franske skole og kompletterte den klassiske fekteteori), og Jean Louise (i verket "Reprise" forbedret han undervisningsmetoden i fekting og lærte dessuten opp mange fektemestre).

Mellom de to hovedskolene innen fekting med stikkvåpen hersket det sterk konkurranse, noe som mot slutten av det 19. århundre ga seg uttrykk i form av prestisjetunge møter mellom franske og italienske lag, og også i internasjonale konkurranser der mestere og amatører fra Frankrike, Italia og andre land deltok. Disse italiensk-franske møtene fikk stor betydning for den videre utvikling av fektingen og for opprinnelsen av fekting som sportsgren fordi:

- de dannet skole for møter mellom lag i fektingen,

- de førte til en videre utvikling og forbedring av begge skoler innen trening, teknikk og taktikk,

- de var en av de viktigste faktorene som fremskyndet fekting som sport.

Skolene benyttet seg av ulike undervisningsmetoder og hadde forskjellige betegnelser på fekteaksjonene. F.eks. mot-tempo (kontra-tempo) er ifølge den italienske skole en fekteaksjon der man kommer motstanderens angrep i forkjøpet. Ifølge den franske skole er "contre-temps" parering av motstanderens motangrep.

2.5. SABELEN

Frem til det 16. århundre var sverdet det mest brukte våpenet i Europa. I Vest-Europa blir den danket ut av rapiren, mens den i Øst-Europa blir erstattet av sabelen. Sabelen var i allmen bruk i Polen, Russland og Ungarn. I disse landene hadde adelen og borgerskapet rett til å bære sabel. Hvorfor erstattet man ikke de tunge sverdene og sablene med rapiren i disse landene? Forklaringen er enkel. Sabelen var et våpen som ble brukt i Europas østligste utkanter og i Asia. Menneskene som bodde her måtte stadig begi seg ut på vandringer til hest. Sabelen var det våpenet som var best egnet, både hva form og størrelse angår, til kamp fra hesteryggen. Kamp til hest, til forskjell fra kamp til fots trekker vanligvis ikke ut i langdrag. Et raskt, effektivt slag i hodet, halsen eller siden i det man passerte motstanderen, bestemte kampens utfall. Sabelen oppfylte disse kravene.

Takket være en kontinuerlig kontakt med landene i Øst og stadige kriger med tartarer og tyrkere, får sabelen et godt ry og blir snart nasjonalvåpenet i land som Polen og Ungarn. I begynnelsen brukte man bare sabler man hadde tatt fra tyrkerne, senere begynte man å innføre dem fra landene i Øst, og senere ble importen erstattet med produksjon i Ungarn og Polen. Med tiden ble sabelen et våpen som adelen hele tiden hadde ved sin side. Den ble også brukt i tumulter til fots, selv om den egentlig ikke var beregnet til slik bruk.

Helt generelt kan vi dele sablene i to grupper:

- sabler beregnet til kamp
- pyntesabler, såkalte karabeler

I Øst-Europa gikk kunnskapen om bruk av sabel fra far til sønn. Treningen begynte allerede i ung alder, og undervisningen foregikk med sabler av tre. Det betyr ikke at det ikke fantes skoler eller lærere. Mange skoler hadde lærere i fektning. Elevene brukte sabler av tre i treningen. Først i det 18. århundre, samtidig med den franske motes inntog, blir det moderne å bære og bruke den franske kården i Polen og Ungarn.

Slik som tilfellet var med floretten og kården, der man snakker om to skoler som utviklet disse våpnene, nemlig den franske og den italienske, var det også tilfellet med sabelen der vi kan snakke om den italienske og den ungarske skole. Fektemestrene og fekterne i disse landene var foregangsmenn når det gjaldt kamp med moderne sportssabler, de beskrev undervisningsmetoder for kamp på sabel. En av dem som utviklet sabelen til sportsbruk, var den italienske mesteren Radaeli, som i slutten av det 19. århundre laget en ny type sportssabel. Den var laget etter mønster av duellsabelen, og veide ca. 800 gram. Med den kunne man utføre slag fra albuen med håndleddet i ro. Den nye sabelens letthet og de naturlige bevegelser fra albuen, gjorde sitt til at kamp på sabel snart ble populær i hele Europa.

2.6. DUELLENE

De fleste av leserne assosierer sikkert fektning med dueller. En duell er en kamp mellom to personer som vanligvis har samme type våpen. Kampen blir utkjempet til første blodsutgydelse eller til en av deltagerne dør. I oldtiden brukte deltagerne i gladiatorkampene forskjellige våpen for å øke spenningen for tilskuerne. I senere tid var duellen en måte å utligne mellomregnskapet på, enten det dreide seg om pøbelstreker eller ærekrenkelser. I den franske kong Henri den 4.s regjeringstid (1589-1610), mistet ca. 4000 menn livet i dueller. Under den neste kongen, Louis den 13. (1610-1648), (det var på musketerenes tid), ble dueller en landeplage og en besettelse. I England ble dueller forbudt ved lov, og seierherren i en duell ble sett på som en morder. (C.D. Morton: "A-Z of fencing", s.52f.) Kårde og sabel var de mest brukte våpnene i dueller.

Men i første halvdel av det 19. århundre begynte man også å bruke floretter med skarp spiss. Dette var i Frankrike, og en av de mest berømte dueller som ble utkjempet på florett, fant sted i 1824 mellom fektemestrene Bertrand og Lafauger. Den betydelig yngre Bertrand gjennomboret armen og brystet på sin motstander. I lengre tid var floretten det eneste tillatte duellvåpen i den franske hær. Først i 1890 underskrev krigsministeren M. de Freycinet et sirkulære som tillot offiserene i infanteriavdelingene å duellere på kårde, og offiserene i kavaleriet å duellere på sabel.

3. EN BESKRIVELSE AV FEKTING SOM SPORT.

Dette kapitlet begynner jeg med en beskrivelse av fekting. Fra Zoltan Ozoray-Schenkers

"A Modern Magyar Kadvivas" (Czajkowski : Szermierka- floret. s. 7)

"Årsaken til fektesportens store verdi ligger i det at den til fulle engasjerer menneskets såvel fysiske som psykiske egenskaper. Her kjemper hurtighet mot hurtighet, utholdenhet mot utholdenhet, teknikk mot teknikk, tanke mot tanke, vilje mot vilje. En fekters fotarbeide er like så hurtig som hos en sprinter, armen arbeider som hos en tennisspiller, nøyaktigheten og forsiktigheten i føringen av våpenet og håndens og fingrenes følsomhet er som hos en kirurg, kroppens bevegelser som hos en akrobat, konsentrasjonen og den psykiske anstrengelse som hos en motorsyklist. Hvis man tar evnen til å kombinere i betraktning, tilsvarende fekteren sjakkspilleren."

I følge Czajkowski: "Man kan kort og godt karakterisere fekting som kunsten å beherske det blanke våpen på en dyktig måte. Den går ut på å prøve å treffe motstanderen med et støt eller slag, i det en selv prøver å unngå å bli truffet av motstanderen." (Szermierka- floret. s. 7)

"Fekting er kunsten å treffe uten selv å bli truffet. Nødvendigheten av å treffe motstanderen, mens han selv prøver å unngå å bli truffet, gjør fektekunsten uhyre komplisert og vanskelig, for til øynene som ser og observerer, til intellektet som vurderer og tar avgjørelser, til hånden som utfører, må man føye til nøyaktighet og hurtighet for å blåse liv i våpenet." (fra Molières verker)

Zablocki definerer fektekunsten på en interessant måte i sitt verk "Szermierka prawdziwa szabla". Han beskriver fektingen som en øvelse som skal forberede krigerne til kamp med det blanke våpen.

I dag er fekting en moderne, allsidig og meget atletisk sport. Dens sjarme og fortrinn bunner ikke bare i utviklingen av dens fargerike og romantiske tradisjon i de forgagne århundrer (ridderturneringene i middelalderen, fortellinger om pirater, musketerene o.a.), men også i dens store helsemessige, oppdragsmessige og underholdningsmessige verdi.

Fekting utvikler ikke bare forskjellige muskelgrupper, men øker den generelle kunnskap om bevegelse.

Likeledes bidrar den også til å utvikle enkle og sammensatte reaksjoner, skjerpe oppmerksomheten og orienteringsevnen, bedre koordinasjonsevnen og hukommelsen for bevegelser, bedre den operative tenking, øke hurtigheten til å ta, eventuelt å forandre en avgjørelse.

Den utvikler viktige prosesser og verdifulle psykiske trekk som; utholdenhet, evnen til å forandre og overføre oppmerksomhet, konsentrasjonsevnen, standhaftighet og målrettet virksomhet, beherskelse i vanskelige situasjoner, initiativ og selvstendighet, foruten kampvilje.

En så allsidig påvirkning på den menneskelige organisme gjør fekting til en meget attraktiv og nyttig sport, samtidig er den daglige trening vanskelig og anstrengende. En annen positiv side ved denne sporten er at man kan utøve den fra barneårene til opp i moden alder (50-60 år). De

eldre konkurransedeltagerne gjør opp for tap av hurtighet og utholdenhet ved en bedre teknikk, erfaring, mer modne taktiske trekk og en fekters oppøvede reaksjonsevne.

Foruten den moderne fektesporten, eksisterer også fekting innen teatret og i forskjellige nasjonale systemer. Den sceniske fekting er underlagt teatrets lover. I lang tid har den vært et kjent og verdsatt middel til å forme skuespillerens fysikk og bevegelser på teater- og filmskoler. I enkelte land utøver man gamle, nasjonale former for fekting, f.eks. Kendo i Japan.

Fekting krever ikke store baner og kostbart utstyr, dessuten er den uavhengig av årstidene. Fekting utvikler en lynrask orienteringsevne, evne til å konsentrere seg under kamp, en spesiell type ferdighet i å overliste motstanderen, evne til å observere og gjenkjenne teknikkene, reaksjonene og hensiktene til motstanderen. Dessuten foredler den slike trekk som ambisjoner, beherskelse og vilje til seier.

Fekting oppøver hele kroppens koordinasjonsevne, utvikler evnen til å holde balansen ved utførelsen av hurtige, mangeartede, presise, ofte svært sammensatte bevegelser, krever samspill mellom armer og ben i ett øyeblikk og uavhengighet i et annet.

Hurtighet er et trekk av største betydning. Hurtighet i enkle og sammensatte reaksjoner og en rask orienteringsevne er viktigere enn hurtigheten i utførelsen av bevegelsene. En uhyre viktig ferdighet hos fekteren er å kunne avspenne de muskler som ikke er i arbeide, noe som gir bevegelsene mykhet og sammenheng, forandrer bevegelsenes retning og rytme.

Czajkowski beskriver dette slik: "En vakker, effektiv og hurtig kampstil er tuftet på korrekte, økonomiske og myke bevegelser der kun de nødvendige muskelgrupper arbeider og de andre muskelgrupper avspennes." (Teoria i metodyka wspolczesnej szermierki. s. 19)

Av psykiske trekk er en sterk vilje nødvendig for å nå målet. Den gjør at man kan utholde

møysommelige, gjentagne repetisjoner av vanskelige og ofte trettende øvelser. En sterk vilje og ambisjoner gjør sitt til å forbedre ferdighetene i fekting, gjør det lettere å overvinne vanskeligheter, holder kamplysten oppe og gir grunnlag for å oppnå de best mulige resultater under konkurranser.

En karakteristikk av fekting som sportsgren.

1. Fektekampen går ut på å treffe motstanderen og unngå å bli truffet selv. Til dette formålet må fekteren være godt forberedt fysisk og ha en utmerket konsentrasjon, kunne forandre og overføre oppmerksomhet, ha en høyt utviklet observasjonsevne og en følelse for "timing".
2. Alle deler av den fysiske treningen av fekteren er viktige, men jeg vurderer forskjellige typer hurtighet, (slik som en rask reaksjonsevne, hurtighet i utførelsen av en bevegelse, beherskelse av bevegelsenes flytende rytme), og også den særegne utholdenheten til en fekter, som det viktigste.
3. Hvis man sammenligner med andre sportsgrener er fekting en sport med åpne tekniske ferdigheter. En fekter må være godt forberedt til å reagere på impulser utenfra som stadig forandrer seg.

4. Kjennskap til taktikk og praktiske taktiske ferdigheter kombinert med psykiske trekk og prosesser utgjør de viktigste elementene i en fekters kamp og trening. Man kan kort karakterisere taktikk i fektingen som en målrettet og resultatorientert bruk av de muligheter fektingen har til rådighet i en kamp. Det vil si at man ved å utnytte sine krefter, kvaliteter, ferdigheter, sin følelse for bevegelighet og tekniske ferdigheter på en målrettet og hensiktsmessig måte, vinner kampen eller oppnår et best mulig resultat, i det man vurderer styrke, kampstil, teknikk og taktikk hos motstanderen.

5. Et svært viktig element i feketreningen er den stadige tekniske trening. Beherskelse av tekniske ferdigheter er en forutsetning for en riktig løsning av oppgaver i fektekampen, både på trening og under konkurranser.

6. Konkurranser av forskjellig rang/klasse er den eneste prøve på teknisk-taktiske ferdigheter og mental styrke som er bestemmende for klassifiseringen av en fekter.

For det taktiske spill i fektekampen spiller følgende elementer en særlig viktig rolle:

1. En følelse for "timing" (eng. timing, it. tempo)

En rask og riktig bedømmelse av den taktiske situasjon som fører til at man treffer motstanderen. Mange trenere ser på timing som medfødt og blir brukt som et mål på fekterens talent. Den kan utvikles videre gjennom hensiktsmessige fekteøvelser. Timing er forbundet med evnen til å orientere seg i rommet, reaksjonshastigheten, evnen til å bearbeide informasjon, og fekterens tekniske og taktiske ferdigheter. I timing er det altså ikke bare tiden som spiller en viktig rolle, men samspillet mellom en rekke elementer i kampen: avstanden mellom de kjempende, bevegelsene med våpenet og motstanderens hensikter, graden av konsentrasjon o.a.

2. Å komme motstanderen i forkjøpet, hurtighet.

Her gjelder det ikke bare bevegelsenes hurtighet (selv om det har stor betydning), men også mer presise og selektive observasjoner, en rask bearbeidelse av informasjon og evnen til raskt å ta de riktige avgjørelser. Når det er snakk om bevegelsenes hurtighet, dens forskjellige former (hurtighet i bevegelse, reaksjon, grad av beherskelse over rytmen og flyten i bevegelsene), må vi vurdere dem i en større sammenheng. Det vil si at vi må se dem i sammenheng med fektingens teknikk og taktikk. I fektekampen oppstår det slike situasjoner der hastigheten til den arm som holder våpenet ofte ikke er i samsvar med aksjonsretningen og hastigheten til kroppen som er i bevegelse. (f.eks. motangrep med motstøt med et skritt bakover, der armen rettes ut med maksimal hastighet forover og resten av kroppen beveger seg i motsatt retning av den utstrakte arm.)

3. Bedre økonomisering med kreftene i hver kamp og under hele konkurransen.

I turneringens åpningsfase bør fekteren bruke minst mulig energi. Dette oppnås ved riktig valg og hensiktsmessig utførelse av fekteaksjonene, og av en teknisk-taktisk analyse av fremtidige motstandere. Bare en slik taktikk vil garantere deltageren fysiske og psykiske krefter i full beredskap i finalerundene.

4. Manøvrering, bedømmelse av avstand, tilnærming til motstanderen. I kampen beveger fekteren seg bakover og forover i det han prøver å holde den riktige avstand for å kunne

beskytte seg mot motstanderens angrep. Samtidig må han prøve å finne en avstand som gir ham selv muligheten til å treffe motstanderen.

5. Forberedelser.

For taktikken under fektekampen er det uhyre viktig å kunne tyde bevegelsene og hensiktene til motstanderen mens man samtidig prøver å skjule sine egne planer, kanskje til og med føre motstanderen på villspor. Her kan man ta i bruk forskjellige metoder som:

-hurtige og uforutsigbare forflytninger over pisten gjør det vanskelig for motstanderen å finne den passende avstand for å treffe.

-ved å gjøre færrest mulig unødvendige bevegelser med kroppen og våpenet gjør vi det vanskelig for motstanderen å finne den passende måte og tidspunkt til å treffe. På den måten kan vi også skjule våre egentlige hensikter.

-gjennom målrettet valg av fekteaksjoner, hurtighet, overlatelse av initiativet til motstanderen, kan vi føre ham på villspor.

6. Valg av aksjoner i kampen.

Enhver fekter må innse at det ikke finnes noen universelle fekteaksjoner (noen som er bedre og mer effektive enn andre).

Effektive og gode fekteaksjoner er slike som er tilpasset den enkelte taktiske situasjon, avstand i kampen, tilstanden, hensiktene og bevegelsene til motstanderen. Slik sett betviler jeg myten om de dødelige støts hemmelighet, som har sitt opphav i litteraturen.

Jeg mener at enhver fekteaksjon kan ende med treff (med dødelig utgang), hvis det er riktig forberedt, og valg av avstand og timing er optimalt for dette formålet.

7. Individuell kampstil.

Enhver fekter bør etterstrebe å utarbeide sin egen kampstil, den avspeiler individuelle trekk ved personligheten og utøverens temperament.

På slutten av dette kapitlet vil jeg komme tilbake til litteratur og bruke sitater.

Lokovich gir en meget interessant beskrivelse av fekte i sitt verk "Fencing" (1986, s. 10):

"It mobilizes the individual's motor system, intellectual powers and emotional energies. All three are involved simultaneously, each one complementing the others and intensifying or multiplying their influence."

Han bemerker de enorme forandringene som har skjedd i fekten som en konsekvens av samfunnsmessige endringer. Fekte, som tidligere bare var tilgjengelig for samfunnets elite, "high society", er blitt en sportsgren tilgjengelig for alle. Den er likevel ikke en sport for massene. Fremdeles fremstår den for mange mennesker som en elitesport. Lokovich ser mange grunner til at fekte ikke kan bli en masseidrett. Her er noen av dem:

- fekting er en idrett uten rekorder. I et historisk perspektiv er ikke resultatene sammenlignbare.

- for å kunne ha glede av kamp i konkurranser, må man ha trent i mange år.

- fekting er ikke en idrett med store, synlige bevegelser, heller det motsatte, den krever små, presise og hurtige bevegelser, som er vanskelige å observere for dem som ikke kjenner denne sporten.

- i den første treningsperioden er fekting en sport som er veldig slitsom mentalt p.g.a. de mange tekniske detaljer og den store vanskelighetsgraden når det gjelder koordinasjon.

- bare de som har fått en god opplæring og dermed stor kunnskap om og gode ferdigheter i fekting, føler at fekting er en idrett som gir stor tilfredsstillelse og glede, langt opp i moden alder (ca. 55-60 år).

- fekteopplæringen er ikke tidsbegrenset, den varer ved.

- fekting er ikke bare kampen i seg selv, slik som enkelte østlige kampsporter der utøveren gjentar bevegelser for å få en god kondisjon og reaksjonsevne.

I fekting må deltageren være kamplysten, ha et ønske om å prøve seg og å vinne. Hvis han ikke har disse karaktertrekk blir hans kontakt med denne idretten av svært kortvarig karakter.

- fekting krever en trener, man kan ikke lære seg det ved å lese bøker.

En annen interessant beskrivelse av fekting finner vi hos N. Hellsten i "Faktinstruktion. Florett, Varja och sabel". (1933, s 9 f.) Han sier at fekting har to mål:

"Fysiskt att gora kroppen smidig och uthållig, så att den blir ett lydigt redskap for viljan, psykiskt, att uppova formågan att snabbt uppfatta ett lage, bedoma det samma, besluta med hansyn hartill och lika snabbt omsatta beslutet i handling." Videre sier han at: "Faktningen bidrager till att uppova vissa moraliska egenskaper: koncentrationsformåga, handlingskraft, mod och segervilja. Dessa egenskaper aro nodvendida for faktning och av storsta betydelse for krigsmaktens personal."

Hvis man ser bort fra at fekting ikke lenger brukes til å forberede soldatene til krig, er Hellstens beskrivelse i høyeste grad aktuell også i dag, til tross for at han skrev dette i 1933.

4. FEKTING I NORGE.

En av de første fekteklubbene som ble grunnlagt i Norge var Oslo Fekteklub. Den ble grunnlagt den 6. september 1906 av Hans Bergsland, som var tilhenger av den franske fekteskole. Han var også klubbens første formann, og sammen med Herman Christiansen og N.A. Petersen utgjorde han styret i de første seks årene. Kaptein John P. Dahl ble ansatt som lærer. Fektesporten hadde alt i mange år blitt praktisert i landet, bl.a. i tre foreninger som hadde fekting på programmet. Det var Studentenes og Officerenes Gymnastik-Fekteforeninger og Den Gymnastiske Centralskole, som drev med fekting etter det svenske systemet med en florett av primitiv konstruksjon (kort, dårlig balansert, med et rett og kort skjefte, beregnet til bruk for begge hender), som heller kan karakteriseres som et

gymnastikkapparat enn som et våpen. W.C. Lunde og F. Seeberg virket som lærere. I 1907 stiftet O.T. Klingenberg (utdannet som fektelærer under den franske maitre darmens Mahaut i København) sin egen fektesal i Kristiania. Høsten samme år sluttet både Kristiania Fekteklub og Officerenes gymnastik- og Fekteforening seg til Klingebergs sal. To andre fektelærere som var engasjert i denne perioden var kaptein D. Thue og L.T. Aas. I forbindelse med OL i Stockholm ble den franske fektemester Andre Drevon ansatt som førstelærer fra 15. mars 1912. I 1914 ble han kalt hjem til Frankrike p.g.a. den 1. verdenskrig. Fekteklubben mistet da en veldig god lærer. Den neste treneren var Eldgaard Olsen, som var utdannet av bl.a. Drevon. Etter klubbens initiativ ble Norges Fekteforbund stiftet i 1911. Norges Fekteforbund var det eneste nordiske forbund som var med på å stifte Det Internasjonale Fekteforbund (F.I.E.) der i alt ni nasjoner var med, i Paris den 29. november 1913. Det viser at de norske lederne var aktive på det internasjonale plan.

I 1925 ble H.K.H. kronprins Olav medlem av OF og deltok i den daglige treningen i salen. Fekteinstruktøren O. Eldgaard la mye arbeid i utvikle fektning på kårde i OF. De økonomiske vanskelighetene under den 2. verdenskrig tvang OF til å ta avskjed med løytnant Eldgaard, men amatørinstruktørene Egil Knutzen og Kjell Midttun tok over utdannelsen. Fra 1948 overtok Knut Anonsen hvervet som klubbens formann.

Han hadde en tryllekunstners evne til å få endene til å møtes, og med frisk optimisme gikk han inn for engasjementet av den franske toppinstruktøren Robert Closset. I 1952 reiste Closset tilbake til Frankrike. Da engasjerte Anonsen en ny toppinstruktør, italieneren Enrico Angelini.

Norske deltagere har ikke fått så mange gode internasjonale resultater i VM eller OL i begynnelsen av det 20. århundre. Men et par norske fektere stod for de virkelig store prestasjonene. Den største var Raoul Heides europamestertittel på kårde i Paris i 1922. De to neste som fikk medaljer på juniornivå på kårde, var Nils Koppang, som er 2 ganger juniorverdensmester i 1977 og 1978, (semifinalist i senior VM i 1975 og flere toppl plasseringer i senior Verdens-cup, 11 ganger Norgesmester, 7 på kårde, 4 på florett), og Jeppe Normann, som fikk sølvmedalje i VM for juniorer i 1970 (semifinalist i VM i 1971 og 1974, 12 ganger Norgesmester, 6 på kårde, 5 på florett og 1 på sabel).

I Norge er Egil Knutzen den fekter som har tatt flest norges mestertitler, 17 i alt, (7 på florett, 5 på kårde og 5 på sabel). Etter ham følger I. Klette med 12 titler (10 på florett og 2 på kårde). Blant damene er det Anne Cathrine Mørch som har flest NM-titler, 11 stykker (10 på florett og 1 på kårde), deretter kommer M. Platou med 8 på florett.

Det finnes tre fektere som tok "trippelseier" (på florett, sabel og kårde) på ett år.

D.Thue i 1924, E.Knutzen i 1946 og J.Normann i 1972.

Av den nye generasjon fektere er Claus Severin Mørch en av de første som oppnådde:

-bronse- og gullmedalje i Ungdoms-VM på kårde i h.h.vis 1991 og 1993

-bronse- og gullmedalje i Junior EM på kårde i h.h. vis 1994 og 1995

-bronse i Junior VM i 1995

Bare fremtiden kan vise om han kan klare å forbedre den norske statistikken i senior- VM.

5. AVSLUTNING.

I den moderne tids oppjagede tempo er slike ferdigheter som en god koordinasjonsevne (uten at man må bruke rå muskelkraft), presis operasjon med fingrene, høyt utviklet kunnskap om bevegelse og evne til gjennom lengre tid å holde på, forandre eller overføre oppmerksomhet, av avgjørende betydning for mennesket. Evnen til å orientere seg i rommet, følelse for avstand og fart, en lynrask evne til å orientere seg og reagere i situasjoner som forandrer seg raskt, er også viktige ferdigheter, foruten raskt og målrettet å kunne endre sine beslutninger.

Alle disse trekk, vaner og ferdigheter blir utviklet av å drive med fekting. Derfor er tilstedeværelsen av en god fektetrener, som sørger for å utvikle og forbedre de ovenfornevnte ferdigheter slik at elevene kan ha nytte av dem også utenfor pisten, i sitt arbeide, på skolen og i livet ellers, et uhyre viktig og nødvendig element i treningen. En fektetreners oppgave begrenser seg ikke bare til å lære bort mekaniske bevegelser, forbedre bevegelse og øve opp motorikken (hurtighet, utholdenhet, styrke og behendighet). Han må også formidle slike ferdigheter som systematikk, presisjon, selvbeherskelse (viktig i læren om taktikk), rådsnarhet, evne til å klare seg i enhver situasjon (selv i en uventet - det er viktig når man lærer om uforutsette fekteaksjoner). Treneren skal ved hjelp av passende fekteaksjoner utvikle forskjellige typer av reaksjon slik som enkel og sammensatte (med differanse, med kjent eller ukjent valg, intuitiv reaksjon). De ovenfornevnte reaksjoner er meget nyttige i mange av dagliglivets situasjoner, uavhengig av om de er overveide eller spontane. På det viset er fekting en universell sport av stor betydning for ethvert menneske. Men det skal ikke stikkes under en stol, at det er en svært vanskelig og krevende disiplin som fordrer mange års innsats før utøveren av denne sportsgrenen begynner å føle at han har stort utbytte av den. Med disse ordene ønsker jeg ikke å skremme vekk noen av dem som begynner med fekting, men det er vel tross alt bedre å være forberedt på det værste, enn å ha urealistiske forventninger.